

BOEKBESPREKING

Prof. Dr J. H. van den Berg. *Het menselijk lichaam. Een metabletisch onderzoek. Deel I: Het geopende lichaam.* G. F. Callenbach n.v., Nijkerk. 1959. 237 bladzijden. f 14,90.

Zoals de auteur in het voorwoord zegt, ontdekte hij dat tijdens het werken aan het tweede deel van „Metabletica” het hoofdstuk, gewijd aan het menselijk lichaam, zo groot dreigde te worden, dat het beter leek over dit onderwerp een afzonderlijk boek te schrijven. Eén boek bleek zelfs niet voldoende; een splitsing in twee delen was noodzakelijk. Het eerste van deze twee delen is thans verschenen.

In dit metabletisch onderzoek wordt de aandacht gevestigd op het veranderlijke karakter van ons lichaam. In het eerste deel komt het tijdperk van de 13de tot de 17de eeuw ter sprake; het tweede deel zal de periode van de 17de eeuw tot heden behandelen.

Het boek, opgedragen aan de huisartsen, begint met een huisartsendilemma. Uitgaande onder andere van het door hem gestelde probleem betoogt de schrijver, dat de huidige medische wetenschap vooral belangstelling heeft voor de ziekteprocessen, waardoor de aandacht van de zieke mens wel eens in de tweede plaats komt. De huidige medicus bewandelt dwaalwegen met slechts één doelwit: genezing, „onverschillig of genezing mogelijk is of onmogelijk, gewenst of ongewenst.”

Als huisarts zal men met verbazing het eerste hoofdstuk van dit boek lezen en zich afvragen, voor wie het eigenlijk is geschreven; een dergelijke ernstige kritiek op de huidige medische wetenschap zou men verwachten in een medisch wetenschappelijke publikatie. Dit hoofdstuk is in zoverre instructief, dat het de lezer duidelijk maakt te doen te hebben met een zeer subjectief geschrift. Het moderne begrip revalidatie schijnt de schrijver onbekend te zijn.

In de volgende hoofdstukken demonstreert de auteur hoe er in het verloop van de geschiedenis merkwaaardige veranderingen zijn opgetreden in de betekenis van het lichaam, speciaal het stervende en het dode lichaam. Aan de hand van enkele belangrijke anatomische ontdekkingen en van enkele kunstuitingen, waaruit een bepaalde kijk op het menselijk lichaam blijkt, tracht de schrijver ons samenhangen te suggereren, die soms opvallend, soms aannemelijk, soms zeer speculatief moeten worden genoemd. Prof. Van den Berg is het meest overtuigend wanneer hij in zijn betoog de in het boek afgebeelde kunstwerken bespreekt. Tijdens het lezen van zijn boek, waarbij voortdurend de vele herhalingen opvallen, kan men zich niet aan de indruk onttrekken, dat de auteur de dupe is geworden van het feit recent een „best-seller” te hebben geschreven. Immers, het boek „Metabletica” beleefde binnen drie jaar acht drukken.

Ondanks dit alles zijn wij nieuwsgierig naar het tweede deel, waarvan de uiteindelijke bedoeling volgens de schrijver is „de betekenis te belichten van het lichaam zoals het op dit ogenblik, in het midden van de 20ste eeuw, ons lichaam is”.

G. J. Bremer

TWAALFDE HERHALINGSCURSUS KINDERGENEESKUNDE

Ruim negentig deelnemers, een record aantal, hadden zich aangemeld voor deze twaalfde herhalingscursus kindergeneeskunde, gehouden van 25 tot en met 29 april jl. Kinderartsen, huisartsen, schoolartsen, jeugdartsen en andere geneeskundigen die geïnteresseerd waren in de kindergeneeskunde, afkomstig uit alle delen van ons land en ook uit België, hebben gedurende enkele dagen in de prehistorische, maar gezellige collegezaal van de kinderkliniek van het Binnengasthuis te Amsterdam kunnen luisteren naar voordrachten en klinische demonstraties, gegeven door zeer deskundige specialisten die bovendien allen over grote didactische gaven beschikten.

Voor degenen die de laatste Boerhaavecursus hadden gevolgd was deze cursus een pittig nagerecht, een confrontatie met ernstige somatische afwijkingen waarbij de cursisten zich met welgevallen de „teacher-pupil relation” lieten aanleunen. Het programma — (1960) huisarts en wetenschap, 3 191 — omvatte enkele zeer belangrijke hoofdstukken uit de moderne kindergeneeskunde, doch ook enkele ouderwetse klinische lessen zoals het indrukwekkende betoog van prof. Kummer over

NAALDBANDEN

voor de **TWEEDE EN DERDE** jaargang van „huisarts en wetenschap” zijn verkrijgbaar à f 3,75 per stuk.

★

In deze banden kan men zelf, de tekstpagina's van de jaargangen verzorgen.

★

Banden kunnen worden aangevraagd door middel van storting van f 3,75 op postgiro no. 2906 van Rotterdamse Bank, Kantoor Rapenburg te Leiden met vermelding: „huisarts en wetenschap” naaldband 2e resp. 3e jaargang

„Invaginaties”. Al met al een zeer afwisselend programma, het geheel onder leiding van prof. Van Crefeld, die zich een volmaakt gastheer betoonde.

De woensdagmiddag werd besteed aan een symposium over aandoeningen der luchtwegen bij kinderen, waarbij de vier specialisten de problemen vanuit eigen standpunten belichtten. De laatste dag verplaatste de cursus zich naar het terrein van de prachtig gelegen Noordhollandse Buitenkliniek voor Kinderen te Huizen, waar onder andere de Engelse hoogleraar Wilfrid Gaisford uit Manchester de problematiek behandelde van de immunisatie tegen kinkhoest, difterie, tetanus, pokken, poliomyelitis en tuberculose.

Deze twaalfde herhalingscursus kindergeneeskunde eindigde met een koffiemaaltijd even smakelijk en welverzorgd als de gehele cursus.

G. J. Bremer

MEDEDELING UIT HET RIJKSINSTITUUT VOOR DE VOLKSGEZONDHEID TE UTRECHT

Van schapen afkomstige antitoxische sera tegen difterie en tetanus

Met ingang van 15 juni 1960 zijn naast de antitoxische sera van paarden ook de overeenkomstige sera van schapen verkrijgbaar.

Nr. 124.5 gezuiverd serum antidiphthericum ovinum, 10.000 AE in 5 ml;
Nr. 134.1 gezuiverd serum antitetanicum ovinum, 1.500 AE in 1 ml;
Nr. 134.3 gezuiverd serum antitetanicum ovinum, 10.000 AE in 3 ml;
Nr. 134.15 gezuiverd serum antitetanicum ovinum, 50.000 AE in 15 ml.

Deze door middel van enzymen gezuiverde schapesera bezitten slechts een geringe soortspecificiteit en zijn als zodanig te vergelijken met de overeenkomstige paardesera. Zij worden toegepast bij patiënten, die reeds eerder een injectie ontvingen met paardeserum of met gezuiverde antitoxinen van paarden afkomstig.

Dr J. Spaander, algemeen directeur

ARTSENCURSUS VRIJE UNIVERSITEIT

De achtste artsencursus van de Vrije Universiteit zal worden gehouden op 29 en 30 september en 1 oktober 1960 te Amsterdam in de Pieter van Foreestkliniek en het Weesperplein Ziekenhuis. Op het voorlopig programma staan de volgende onderwerpen: behandeling van hyperthyreoidie met radioactief jodium; arthritis urica; langdurige behandeling met anti-coagulantia; spoedeisende verwikkelingen bij coronaire trombose; pleuritis exsudativa; pernicious anemie en wormen bij kinderen. Voorts zullen patiënten worden gedemonstreerd alsook bijzondere röntgenfoto's en anatomische preparaten. De deelnemers zullen in groepen een zaalvisite kunnen medemaken.

De kosten bedragen f 15,—, bij vooruitbetaling te voldoen door overschrijving op postgironummer 509612 van de Pieter van Foreestkliniek, Oosteinde 16, Amsterdam-C. Een uitvoerig programma is op aanvraag verkrijgbaar.

Aanmeldingen vóór 19 september bij Prof. Dr G. A. Lindeboom, Pieter van Foreestkliniek, Oosteinde 16, Amsterdam-C.